

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การส่งออกอาหารของไทย เป็นภาคอุตสาหกรรมตัวหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้สูงให้แก่ประเทศ ในปี 2005 ประเทศไทยส่งออกได้ถึง 110,883 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งสูงกว่าปี 2004 ถึง 15 % (กรมส่งเสริมการส่งออก) นอกจากนี้ อุตสาหกรรมอาหารยังมีความสำคัญทาง เศรษฐกิจ และ สังคมอย่างมากต่อประเทศไทยอีกด้วย โดยใน ปี 2004 มูลค่า การส่งออกของอุตสาหกรรมนี้คิดเป็น 7.71% ของ GDP (สถาบันอาหาร 2004 ,www.nfi.or.th) และ จากการสำรวจของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office) พบว่าอุตสาหกรรมอาหาร เป็นอุตสาหกรรมที่มีการจ้างแรงงานสูงที่สุด โดยในปี 2000 มีการจ้างแรงงานถึง 391,785 คน และจ่ายค่าตอบแทนเป็นเงิน 35,564,506.4 บาท

เพื่อเป็นการสนับสนุนการส่งออก รัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหารมาโดยตลอด ทั้งการพัฒนาและ สนับสนุน ด้าน การวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีการผลิต การเงิน และ การตลาด ทั้งนี้ เพื่อผลักดันให้ประเทศไทย เป็น "Kitchen of the World" ทำหน้าที่ ส่งออกอาหาร หล่อเลี้ยงคนทั่วโลก นอกจากนี้ ทางภาคเอกชนเอง ก็มีเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย ได้มาตรฐานโลก และได้รับใบรับรองต่างๆ อาทิ เช่น U.S. HACCP, Halal Certification, GMP Cetification, ISO Certification ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้อาหารที่ผลิตจากประเทศไทยเป็นที่น่า เชื่อถือ และยอมรับของตลาดโลก

ประเทศที่ส่งออกอาหารทั่วโลกมีอยู่ประมาณ 195 ประเทศ ทั้งนี้ 70% ของมูลค่าการส่งออกอาหาร มาจากเพียง 15 ประเทศ จากสถิติพบว่าประเทศไทย เป็นประเทศผู้ส่งออกอาหารรายใหญ่ ลำดับที่ 15 ของโลก และเป็นเพียงประเทศเดียวในเอเชียที่ได้เปรียบดุลการค้าในการ นำเข้า-ส่งออกอาหาร โดยในปี 2003 ประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้าสูงเป็นลำดับที่ 6 ของโลก รองจาก บราซิล เนเธอร์แลนด์ อาเจนตินา ฝรั่งเศส และ ออสเตรเลีย (สถาบันอาหาร , 2003) นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นผู้ส่งออกอาหารที่สำคัญของโลก สำหรับสินค้าอาหารหลายรายการ เช่น ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดของโลก สำหรับ น้ำสัปปะรด น้ำสัปปะรดเข้มข้น และสัปปะรดกระป๋อง เป็นผู้ส่งออกอาหารใหญ่ลำดับที่ 2 ของโลก สำหรับอาหารทะเล เป็นผู้ส่งออกกุ้งรายใหญ่ที่สุดของโลก และเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลก สำหรับ ข้าว ทุ่นกระป๋อง และ ผลไม้ประเภทต่างๆ ทั้งนี้ความสำเร็จต่าง ๆ เหล่านี้ เกิดจาก หลายปัจจัยประกอบเข้าด้วยกัน เช่น ความชำนาญในการผลิต ความพร้อมทางด้าน วัตถุดิบ ความพร้อมของอุตสาหกรรมสนับสนุน และ แรงสนับสนุนจากภาครัฐบาล

อย่างไรก็ดี แม้ประเทศไทยจะทำการส่งออกอาหารได้สูง แต่ตลาดส่งออกส่วนใหญ่ยังคง กระจุกตัวอยู่ในตลาดหลัก 3 ตลาด (NAFTA, EU และ ญี่ปุ่น) ทั้งนี้จากตัวเลขการส่งออก ในช่วง 2000-2004

ประเทศไทยมีการส่งออกไปยังตลาดหลักเหล่านี้ลดลงเล็กน้อย โดยในปี 2000 ไทยส่งออกอาหารไปยังตลาดเหล่านี้ราว 57.71% (NAFTA 23.71%, EU 11.93% และ ญี่ปุ่น 22.07%) ส่วนในปี 2004 สัดส่วนการส่งออกไปยังตลาดเหล่านี้คิดเป็น 48.69% (NAFTA 18.71%, EU 11.85% และ ญี่ปุ่น 18.13%) โดยในช่วงเวลาดังกล่าวมีการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการส่งออก ไปยังกลุ่ม อาเซียน และ กลุ่มจีน-ไต้หวัน-ฮ่องกง-มาเก๊า เล็กน้อย

เพื่อเป็นการช่วยให้ผู้ส่งออกไทย ลดการพึ่งพาสตลาดหลักมากเกินไป และเป็นการช่วยส่งเสริมการเพิ่มยอดการส่งออกอาหารให้สูงขึ้น คณะผู้วิจัย จึงเห็นถึงความสำคัญ ในการศึกษาตลาดใหม่ ที่มีศักยภาพในการนำเข้าอาหารจากไทย ทั้งนี้จากการพิจารณาในเบื้องต้น โดยดูจากปัจจัยในการผลิต ได้แก่ วัตถุดิบ สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง/สนับสนุน ในการผลิตอาหาร และตัวเลข GDP ของประเทศนำเข้า พบว่า สาธารณรัฐเกาหลี (Republic of Korea) หรือ เกาหลีใต้ (South Korea) เป็นประเทศหนึ่ง ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นตลาดส่งออกที่ใหญ่ขึ้นของไทย นอกจากนี้ ความใกล้เคียงกันทางภูมิศาสตร์กับญี่ปุ่น ซึ่งเป็นตลาดหลักลำดับที่ 1 ของไทยในปี 2003 สัดส่วนการส่งออกไปยัง ประเทศญี่ปุ่นประมาณ 20.75%, ส่วนการส่งออกอาหารไปเกาหลีใต้ มีสัดส่วนเพียง 2.19% อยู่ลำดับที่ 14 ทิศทางในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ ยังเป็นไปในทิศทางที่คล้ายคลึงกับของญี่ปุ่นอีกโดยเน้นไปทาง อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูง

จากรายงานของ The World Factbook (ตัวเลขประมาณการณปี 2005) ประเทศเกาหลีใต้ มี GDP- Per Capita อยู่ที่ \$22,600 (ญี่ปุ่น \$31,600) และมี ประชากรสูงเป็นลำดับที่ 24 ของโลก (ตัวเลขประมาณการณ กรกฎาคม 2006) โดยมีประชากร 48,846,823 คน (ญี่ปุ่น Japan 127,463,611 คน ลำดับที่ 12 ของโลก) อย่างไรก็ตาม จากสถิติการส่งออกสินค้าปี 2006 ม.ค.-พ.ย. ของศูนย์สารสนเทศการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการส่งออก 2007 พบว่า ในบรรดาสินค้าหลัก 10 รายการแรกที่ประเทศไทยส่งออกไปเกาหลีนั้น มีเพียงรายการเดียวเท่านั้นที่เป็นสินค้าประเภทอาหาร นั่นคือ กุ้งสดแช่เย็น และ แช่แข็ง ดังนั้น เพื่อเพิ่มมูลค่าการส่งออกไปสู่เกาหลีให้มากขึ้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรมีการพัฒนาความเข้าใจ ธุรกิจ และความต้องการ นำเข้าอาหารของเกาหลี ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้ส่งออกไทย และภาครัฐบาล ได้ใช้ความรู้ดังกล่าว ให้เกิดประโยชน์ ในการผลักดัน มูลค่าการส่งออกอาหารของไทย ไปตลาดเกาหลีให้สูงขึ้น อย่างประสบผลสำเร็จ

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งออกอุตสาหกรรมอาหารไปประเทศเกาหลี
2. เพื่อศึกษาสภาวะการแข่งขันของอาหารไทยในตลาดเกาหลี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งอาหารของไทยไปยังประเทศเกาหลีได้

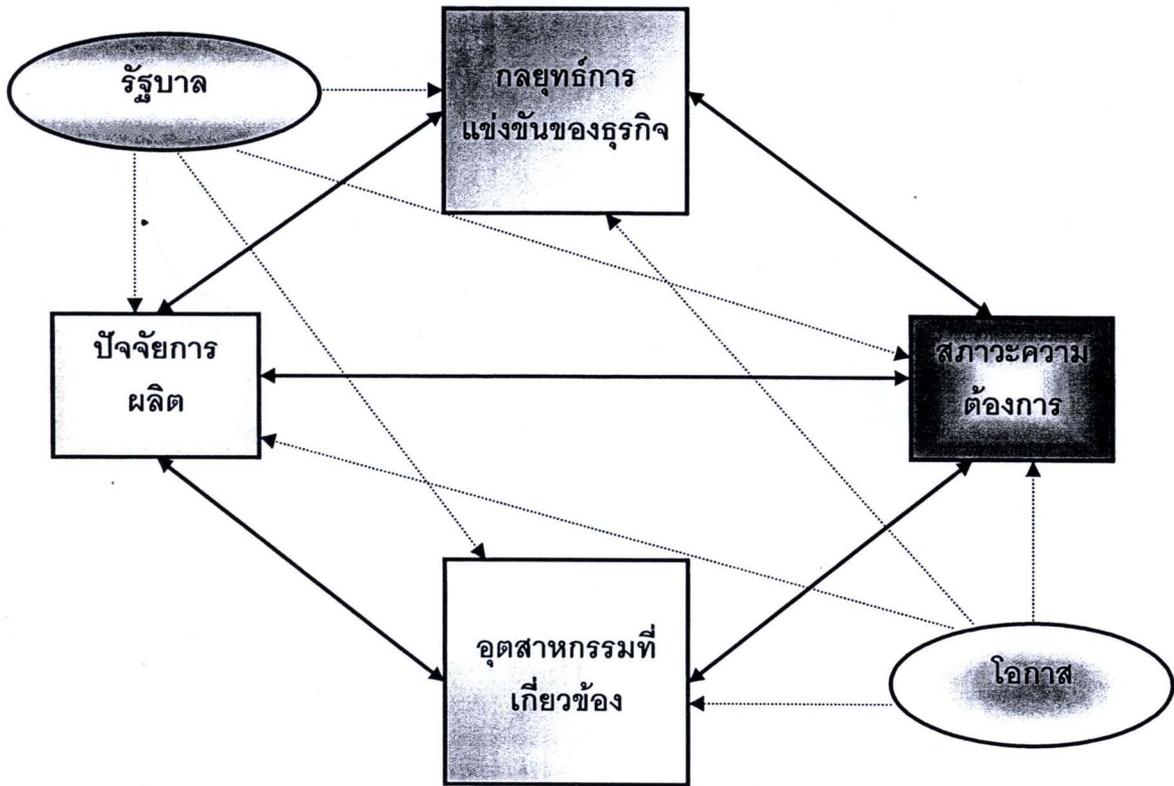
1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมส่งออกอาหาร
2. ศึกษาศักยภาพในการ ขยายมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดเกาหลีได้

1.4 ทฤษฎี สมมติฐานหรือกรอบแนวความคิด

แนวความคิดที่วัดศักยภาพการแข่งขันระดับประเทศที่นิยมใช้ คือ แนวความคิดความได้เปรียบในการแข่งขันของประเทศ (Competitive Advantage of Nations) ของศาสตราจารย์ Michael E. Porter โดยพิจารณาปัจจัยด้านกลยุทธ์และการแข่งขันของธุรกิจในอุตสาหกรรม ด้านอุตสาหกรรม สนับสนุน ปัจจัยด้านการผลิต และด้านภาวะความต้องการ นอกจากนั้นศักยภาพยังขึ้นกับปัจจัยภายนอกอุตสาหกรรมอีก 2 ด้านได้แก่ บทบาทของภาครัฐ และโอกาสที่จะเกิดขึ้น (Chance)

รูปที่ 1.1 ความได้เปรียบในการแข่งขันของประเทศ

ที่มา : Porter, Michael E. 1980

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลให้ผู้ส่งออกอาหาร เข้าใจลักษณะและความต้องการของตลาด และทำให้ผู้ส่งออกมองเห็นโอกาสทางการตลาดมากได้ดีขึ้น
2. เพื่อเป็นข้อมูลให้ภาครัฐ สมาคม และผู้ประกอบการในการวางแผน เพื่อการส่งเสริมการส่งออกได้อย่างถูกต้อง

1.6 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

1. หน่วยที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
 - กลุ่มผู้ประกอบการ ผลิต ส่งออกอาหาร และอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง
 - สภาอุตสาหกรรม สถาบันอาหาร
 - สมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหาร
 - หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ และ BOI เป็นต้น
 - สถาบันการศึกษา
2. การถ่ายทอด
 - เผยแพร่เป็นบทความลงในวารสารของภาครัฐและสมาคม
 - จัดประชุมนำเสนอผลงานวิจัย
 - เสนอรายงานผลงานวิจัยแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน
 - นำไปใช้ในการสอนในหลักสูตรทั้งปริญญาตรีและโท

1.7 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิทั้งในและต่างประเทศ เพื่อศึกษาแนวโน้มการส่งออกอาหารของไทยไปเกาหลี
2. จัดประชุมกลุ่มผู้ประกอบการ เพื่อระดมความคิดเห็น แนวทางการศึกษา และความร่วมมือในการศึกษา
3. ทำการสัมภาษณ์ลึกและประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็น ผู้ประกอบการ ผู้บริหารสมาคมกลุ่มอุตสาหกรรม ผู้บริหาร ภาครัฐ สถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ
4. รวบรวมข้อมูล และประมวลผลเบื้องต้น
5. จัดประชุม เพื่อประเมินศักยภาพ อาหารไทยที่ควรได้รับการส่งเสริม และ วางแนวทางการทำตลาดในเกาหลี
6. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

1.8 ระยะเวลาทำการวิจัย

1 ปี

1.9 แผนการดำเนินงาน

	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	มี.ค.
1. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ	→	→	→											
2. จัดประชุมกลุ่ม					→	→	→							
3. ทำการสัมภาษณ์ลึก			→	→	→									
4. รวบรวมข้อมูล ประมวลผลเบื้องต้น								→	→					
5. จัดประชุมระดมความคิดเห็น								→	→	→	→	→		
6. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์										→	→	→	→	